

М. М. Романюк

Вороний Микола Кіндратович

ВОРОНИЙ Микола Кіндратович (псевд. і крипт.: Арлекін, Віщий Олег, Данилович П., Кондратович, Микольчик, Прохор В., Сірюс, Amicus, Номо, Sirius, В-ний М., М. В., К-ич М., М., М.-У-ко та ін.; 24. 11(06. 12). 1871, Катеринославщина, нині Дніпропетровщина – 07. 06. 1938, Одеса) – поет, журналіст, театрознавець, перекладач. Батько [М. Вороного](#). Навч. у Харків. та Ростов. реал. школах, згодом – у гімназії в Ростові-на-Дону, де і почав писати вірші. За зв'язки з народниками, читання і поширення заборон. літ-ри, захоплення творчістю Т. Шевченка, театром М. Кропивницького 3 р. перебував під наглядом поліції із заборобою вступати до ВНЗів Росії, проживати у С.-Петербурзі та університет. містах. Із драгоманівцем С. Єрстовим В. організував у Ростові-на-Дону «Українську громаду». У Харкові перебував під впливом таєм. «Братства тарасівців». Навч. у Віден. і Львів. університетах (філос. ф-т). У Львові зблизився з І. Франком. Працював бібліотекарем і коректором НТШ, реж. укр. театру товариства «Руська бесіда», в ред. ж. «Житє і слово», де вів рубрику «Вісті з Росії». Допомагав І. Франкові у виданні г. «Громадський голос» і «Радикал», деякий час був неофіц. ред. ж. «Зоря». Від 1897 – у Наддніпрян. Україні: працював актором у трупах М. Кропивницького, П. Саксаганського, О. Васильєва та ін. Від 1901 служив у держ. установах Єкатеринодара (нині Краснодар, РФ), Харкова, Одеси і Чернігова, виступаючи водночас у пресі з поезіями. У «Літературно-Науковому Вістнику» 1901 опублікував «Одкритого листа» програм. характеру, в якому закликав укр. письменників наблизитись до європ. літ-ри, побороти відсталість і консерватизм смаків. Згодом цей виступ назвали «Маніфестом українського модернізму», а В. – поборником «чистого мистецтва»: виступав проти грубого реалізму, поезії, обмеженої патріот. «вигуками і покличами», декларував свою закоханість у красу, порівнював цю любов з найдорожчим – Україною. Тому його ім'я тривалий час

згадувалося з ярликами «націоналіст», «декадент», «співець абстрактної краси». Від 1910 – у Києві: працював у Театрі М. Садовського, викл. театр. школи. Виступав із театрознав. статтями. Видав зб. віршів «Ліричні поезії» (К., 1911), «В саяві мрій» (К., 1913), сповнені музикальності, свіжості образів, глибокої любові до народу, гострої сатири на поплічників самодержавства; закликів до боротьби. Вірші засвідчили багатогранну поет. культуру В., його зв'язок із життям суспільства. В. поділяв політ. гасла більшов. перевороту 1917, прагнув свободи слова. Був одним з організаторів першого складу УЦР. Восени 1917 став дир. і реж. «Нац. театру», який відкрив власною постановкою «Пригвожденних» В. Винниченка. «Були перспективи вступити до уряду, я поздержався, захоплений театральним хаосом, – писав він в автобіографії. – Далі: голод, морози, пайки і ускладнення моєї хвороби неврастенії кишок». 1920 поет емігрував до Варшави, де працював «старшим аташе з правами радника» при уряді УНР для зв'язку з культур. колами Польщі. Тут опублікував поет. зб. «За Україну!» (1921). Переїхав до Львова: викладав у консерваторії та в організов. ним драм. школі. Під ред. та із режисер. зауваженнями В. вийшла драма «Ніч під Івана Купала» (Л., 1925). Від 1926 – у рад. Україні: деякий час працював викл. каф. худож. читання Харків. муз.-драм. інституту, продовжував літ. і публіцист. працю. У пресі творчість В. розглядалася переважно з вульгарно-соціол. позицій, йому закидали «модернізм» і «буржуазність». 1928 у Києві відсвяткував 35-ліття літ. діяльності. Вийшов на пенсію, працював у Всеукр. фотокіноуправлінні (Одеса) й «Укртеатркіновидавці», продовжував писати статті, кіносценарії, перекладав лібрето. У березні 1934 заарешт. за «контррев. діяльність», засудж. до 3-х р. ув'язнення у виправно-труд. таборі із заміною засланням і забороною проживати в Україні, Білорусі, Моск. та Ленінгр. обл. Виїхав у Росію (Воронеж, Бежецьк), від 1937 – у Кіровогр. обл. (с. Глиняне Піщанобрід. р-ну, м. Новоукраїнка). Жив на невеликі гонорари за переклади опер. лібрето («Кармен» Ж. Бізе, опубл. 1930 у Харкові; «Ріголетто» Дж. Верді). Ще до висилки написав кіносценарій за повістю І. Франка «Захар Беркут», який не було реалізовано. У квітні 1938 органами НКВС Одес. обл. В. заарештовано і ув'язнено вдруге разом з 12-ма селянами с. Глиняне «за участь у контррев. військ.-повстан. організації». За вироком судової трійки В. розстріляно у в'язниці. Реабіліт. 1989. Поезія В. порушує світові теми, філос. питання, протиставляє поет. одухотвореність буденності, утверджує одвічне прагнення людини до істини, краси, світла, осягнення космосу, розкриває трагізм духов. самотності. Суттєвим є його внесок у ритміку, строфіку, розроблення емоц.-вираж. засобів української мови, відтворення широкого спектра почуттів людини. В. – автор укр. перекладів п'єси Ф. Гаріна («Глинтайський ніж», К., 1930), «Інтернаціоналу» Е. Потьє, «Варшав'янки» С. Свенцицького, «Марсельєзи» Руже де Ліля. Досконало знаючи європ. літературу, перекладав поезії О. Пушкіна, Ю. Словацького, М. Некрасова, І. Вазова, В. Шекспіра, Г. Гайне, П. Верлена, був талановитим дослідником літри, теоретиком та істориком світ. мистецтва. До золотого фонду укр. мистецтвознавства увійшли праці В.: «Драматична примадонна» (Л., 1924), «Режисер: Театр» (Л., 1925), «Марко Кропивницький», «Театральне мистецтво і український театр», «Мольєр», «М. Римський-

Корсаков», «Сергій Васильківський» та ін.

Основні твори

Театр і драма. К., 1913; Пером і пензлем. Л., 1931; Вибрані поезії. К., 1959; Твори. К, 1989; Театр і драма. К., 1989; Поезії. Переклади. Критика. Публіцистика. К., 1996; У сьйві мрій: Поезії, переклади. К., 2002; Євшан-зілля: Поема. Поезії. Переклади. К., 2003.

Рекомендована література

1. Лизанівський І. Бібліографія // Вороний М. Поезії. Х., 1929;
2. Мороз-Стрілець Т. Спогад про Миколу Вороного // Вітчизна. 1988. № 5;
3. Вервес Г. Микола Вороний: рядки біографії, сторінки творчості // Друг читача. 1988, 21 лип.;
4. Його ж. «Де хоч клаптик яснів би блакитного неба...» // ЛУ. 1990, 19 лип.;
5. Бурбела В. М. К. Вороний: Над рядками неопублікованої біографії // Дніпро. 1990. № 9;
6. Куценко Л. Другий вирок Миколи Вороного // Україна. 1991. № 3;
7. Охріменко О. Микола Вороний і світова література // Березіль. 1991. № 11;
8. Вервес Г. «І слухний час прийде» // ГУ. 1991, 6 груд.;
9. Ільєнко І. Квітки ювілейних вінків // ЛУ. 1991, 12 груд.;
10. Гаврилко М. Двічі реабілітований: Останні дні Миколи Вороного // ЛУ. 1999, 8 квіт.;
11. З порога смерті.

Бібліографічний опис:

Вороний Микола Кіндратович / М. М. Романюк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-29783>. – Останнє поновлення : 1 січ. 2023.

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).